

EUROPOS KOMISIJA

Europos struktūriniai ir investicijų fondai

Gairės valstybėms narėms
dėl anuliuotų, susigražintų, susigražintinių ir
nesusigražinamų sumų

2018 m. redakcija

ATSAKOMYBĖS RIBOJIMO PAREIŠKIMAS. Tai Komisijos tarnybų parengtas dokumentas. Jame, remiantis taikomais ES teisės aktais, kolegoms ir kitoms institucijoms, dalyvaujančioms stebint, kontroliuojant ir įgyvendinant Europos struktūrinius ir investicijų fondus (išskyrus Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP)), pateikiamos techninės gairės, kaip aiškinti ir taikyti šioje srityje taikomas ES taisykles. Šiuo dokumentu Komisijos tarnybos siekia išaiškinti minėtas taisykles, kad būtų lengviau įgyvendinti programas, ir paremti gerosios patirties sklaidą. Šiomis gairėmis nedaroma poveikio Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo aiškinimui ar Komisijos sprendimams.

Turinys

1.	ĮVADINĖ INFORMACIJA	5
1.1.	Nuorodos į teisės aktus.....	5
1.2.	Gairių paskirtis	5
1.3.	Pagrindiniai skirtumai, palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu	5
2.	ANULIAVIMO IR SUSIGRAŽINIMO ATSKYRIMAS	6
3.	VALSTYBIŲ NARIŲ PRIEVOLE UŽKIRSTI KELIĄ PAŽEIDIMAMS, IŠKAITANT SUKČIAVIMĄ, JUOS NUSTATYTI IR TAISYTI	7
3.1.	Finansinių pataisų įgyvendinimas	8
3.2.	Viešojo įnašo panaikinimas.....	9
3.3.	Nesusigražinamos sumos	9
3.4.	Atskleidimas sąskaitose.....	10
4.	INFORMACIJOS APIE PER ATASKAITINIUS METUS ANULIUOTAS IR SUSIGRAŽINTAS SUMAS TEIKIMAS (2 PRIEDĖLIS).....	10
4.1.	Paaškinimai dėl 2 priedėlio A ir B skilčių	10
4.1.1.	A skiltis.....	11
4.1.2.	B skiltis.....	11
4.2.	Paaškinimai dėl 2 priedėlio C ir D skilčių	11
4.2.1.	C skiltis.....	11
4.2.2.	D skiltis.....	11
5.	INFORMACIJOS TEIKIMAS APIE PER ATASKAITINIUS METUS PAGAL BNR 71 STRAIPSNĮ SUSIGRAŽINTAS SUMAS – VEIKSMŲ TĘSTINUMAS (4 PRIEDĖLIS)	11
6.	INFORMACIJOS APIE IKI ATASKAITINIŲ METŲ PABAIGOS SUSIGRAŽINTINAS SUMAS TEIKIMAS (3 PRIEDĖLIS).....	13
6.1.	Paaškinimai dėl 3 priedėlio A skilties.....	13
6.2.	Paaškinimai dėl 3 priedėlio B skilties	14
7.	INFORMACIJOS APIE IKI ATASKAITINIŲ METŲ PABAIGOS NESUSIGRAŽINAMAS SUMAS TEIKIMAS (5 PRIEDĖLIS).....	14
8.	REKOMENDACIJOS DĖL SĄSKAITŲ SUDARYMO	14
8.1.	Bendrosios pastabos	14
8.1.1.	Informacija, kurią reikia teikti prioriteto lygmeniu.....	14
8.1.2.	Reikalaujamas formatas	15
8.1.3.	Valiutos kursas, kurį turi taikyti euro zonai nepriklausančios šalys .	15
8.1.4.	Su pažeidimais nesusijusios korekcijos.....	15
8.1.5.	Per ataskaitinius metus anuliuotų, susigražintinų ir susigražintų sumų suskaidymas pagal išlaidų deklaravimo ataskaitinius metus (2, 3 ir 4 priedėliai).....	15
8.1.6.	Dėl AI veiksmų audito pagal BNR 127 straipsnio 1 dalį ištaisyty sumų atskleidimas	16
8.1.7.	Visa suma ir viešosios sumos.....	16
8.1.8.	Palūkanos.....	16

8.2.	Sumų, susijusių su mokėjimo paraiškomis, teiktomis per ataskaitinius metus, atėmimas iš sąskaitų	16
8.3.	Sumų anulavimas nustačius, kad jos neteisėtos, po sąskaitų pateikimo	17
8.4.	Sumų susigrąžinimas nustačius, kad jos neteisėtos, po sąskaitų pateikimo....	17
9.	NUSTATYMAS, AR VALSTYBĖS NARĖS TURI GRAŽINTI NESUSIGRAŽINAMAS SUMAS	18
10.	SUMOS, KURIŲ VALSTYBĖ NARĖ NUSPRENDŽIA NESUSIGRAŽINTI IR KURIOS NEVIRŠIJA 250 EUR FONDŲ IR EJRŽF ĮNAŠO	19
11.	NUSTATYTŲ PAŽEIDIMŲ TVARKYMO SĄSKAITOSE TVARKOS APIBENDRINIMAS.....	19

AKRONIMŲ IR SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

AI	Audito institucija
TvI	Tvirtinančioji institucija
KDR	2016 m. sausio 29 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2016/568 dėl sąlygų ir procedūrų, skirtų nustatyti, ar valstybės narės turi kompensuoti nesusigrąžinamas sumas
BNR	2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos bendrųjų nuostatų reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES, Euratomas) 2018/1046.
KIR	2014 m. rugsėjo 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1011/2014
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
ESI fondai	Visi Europos struktūriniai ir investicijų fondai. Šios gairės taikomos visiems fondams, išskyrus Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP).
ETB	Europos teritorinio bendradarbiavimo reglamentas (2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1299/2013)
FR	2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių
TpI	Tarpinė institucija
VI	Vadovaujančioji institucija
VKS	Valdymo ir kontrolės sistema
LBKL	Likutinis bendras klaidų lygis (apskaičiuotas audito institucijos pagal audituotų veiksmų imtį, atėmus atskiras ir ekstrapoliuotas finansines pataisas, taikomas prieš pateikiant valstybės narės sąskaitas, susijusias su AI nustatytais klaidomis)
JUI	Jaunimo užimtumo iniciatyva

1. ĮVADINĖ INFORMACIJA

1.1. Nuorodos į teisės aktus

Reglamentas	Straipsniai
Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES, Euratomas) 2018/1046 Bendrųjų nuostatų reglamentas (toliau – BNR)	72 straipsnio h punktas – valdymo ir kontrolės sistema 122 straipsnio 2 dalis – nesusigrąžinamos sumos, kurias turi grąžinti valstybė narė 126 straipsnio b punktas ir 137 straipsnio 1 dalis – TvI rengiamos sąskaitos 137–139 straipsniai – sąskaitų rengimas, pateikimas ir pripažinimas 143 straipsnio 2 dalis – finansinės pataisos
2014 m. rugsėjo 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1011/2014 (toliau – KĮR)	7 straipsnis ir VII priedas – sąskaitų modelis
Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 2016/568 dėl sąlygų ir procedūrų, skirtų nustatyti, ar valstybės narės turi kompensuoti nesusigrąžinamas sumas (toliau – KDR)	

1.2. Gairių paskirtis

Šiose gairėse norima:

- pateikti rekomendacijas, kaip teikti Komisijai informaciją apie anuluotas, susigrąžintas, susigrąžintinas ir nesusigrąžinamas sumas, naudojantis KĮR VII priedo 2, 3, 4 ir 5 priedėliuose pateiktomis pavyzdinėmis lentelėmis (toliau žodis „priedėlis“ visada reiškia KĮR VII priedo priedėliuose pateiktas pavyzdines lenteles), keitimosi elektroniais duomenimis sistemoje SFC2014;
- paaiškinti, kaip atskirti anuliuotą ir susigrąžinimą;
- paaiškinti, kokia tvarka valstybė narė gali prašyti Komisijos leisti anksčiau į patvirtintas sąskaitas įtrauktų nesusigrąžinamų sumų negrąžinti į Sąjungos biudžetą, kai valstybė narė mano, kad nacionalinėje institucinėje ir teisinėje sistemoje išnaudojo visas susigrąžinimo galimybes.

1.3. Pagrindiniai skirtumai, palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu

Sritis / procedūra	2014–2020 m.	2007–2013 m.
Patvirtinimas, kad išlaidos atitinka	Pagal BNR 126 straipsnio b punktą	Pagal Reglamento (EB)

taikytinus teisės aktus	išlaidų atitiktį taikytiniams teisės aktams TvI patvirtina kartą per metus sąskaitose.	Nr. 1083/2006 61 straipsnį išlaidų atitiktį Bendrijos ir nacionalinėms taisyklėms TvI patvirtina kiekvienoje mokėjimo paraiškoje.
Informacijos teikimo terminai	Į sąskaitas, kurias reikia pateikti iki N m. vasario 15 d., reikia įtraukti informaciją apie anuliuotas, susigrąžintas, susigrąžintinas ir nesugrąžinamas sumas, kaip nurodyta BNR 137 straipsnyje.	Informacija apie anuliuotas, susigrąžintas, susigrąžintinas ir nesugrąžinamas sumas teikiama iki N m. kovo 31 d.
Tvarka, kuria Komisijos prašoma leisti valstybei narei negrąžinti nesugrąžinamos sumos, kuri neviršija 250 EUR fondų ir EJŖŽF įnašo	BNR nustatytai sąskaitų teikimo procedūrai lygiagreti procedūra: jeigu valstybė narė mano, kad anksčiau į patvirtintas sąskaitas įtrauktos nesugrąžinamos sumos nereikėtų grąžinti į Sąjungos biudžetą, TvI parengia atskirą prašymą Komisijai.	Prašymą reikėjo parengti iki N m. kovo 31 d. Nenustatyta jokia nesugrąžinamų sumų slenkstinė riba.
Sprendimas nesugrąžinti sumų, kurios neviršija 250 EUR fondų ir EJŖŽF įnašo (<i>de minimis</i> sumos)	Valstybė narė gali nuspręsti iš paramos gavėjo nesugrąžinti sumos, kuri, neskaitant palūkanų, neviršija 250 EUR fondų ir EJŖŽF įnašo. Tokių sumų nereikia grąžinti į Sąjungos biudžetą.	2007–2013 m. reglamentuose nėra jokių nuostatų dėl <i>de minimis</i> sumų, kurios neviršija 250 EUR fondų ir EJŖŽF įnašo.

2. ANULIAVIMO IR SUSIGRĄŽINIMO ATSKYRIMAS

Pagal BNR 122 straipsnį iš valstybių narių reikalaujama ištaisyti ir susigrąžinti neteisėtai sumokėtas sumas. Valstybės narės turi dvi galimybes:

- 1) anuliovimo: neteisėtos išlaidos programoje anuliuojamos iš karto, kai nustatomos – atimamos iš kitos tarpinio mokėjimo paraiškos, o ES lėšos taip tampa laisvos ir jas galima skirti įsipareigojimams pagal kitus veiksmus, arba
- 2) susigrąžinimo: išlaidos kol kas paliekamos programoje, kol bus užbaigta neteisėtai sumokėtos dotacijos susigrąžinimo iš paramos gavėjų procedūra, ir iš kitos tarpinio mokėjimo paraiškos atimamos tik tada, kai suma faktiškai susigrąžinama. Tačiau teikiant sąskaitas reikėtų skirtingai vertinti einamųjų ataskaitinių metų išlaidas ir per ankstesnius ataskaitinius metus jau patvirtintas išlaidas (daugiau informacijos šiuo klausimu pateikta 3.1 skirsnyje).

Be to, dėl einamaisiais ataskaitiniais metais deklaruotų išlaidų taip pat reikėtų pažymėti, kad (kaip nurodyta Reglamento (ES) 2016/568 3 konstatuojamojoje dalyje) atskaitymų, atliktų prieš pateikiant patvirtintas sąskaitas, negalima laikyti susigrąžinimu, jeigu jie susiję su išlaidomis, įtrauktomis į konkrečių ataskaitinių metų, kurių sąskaitos rengiamos, tarpinio mokėjimo paraišką (įskaitant galutinę). Tokios sumos turi būti pateikiamos sąskaitose tik kaip 2 priedėlyje nurodomos anuliuotos sumos (jeigu atskaitymas vėliausiai buvo atliktas galutiniame mokėjimo prašyme) arba nurodomos 8 priedėlyje (jeigu atimamos tiesiogiai iš sąskaitų). Tai taikoma ir tokiais atvejais, kai tokie atskaitymai atliekami susigrąžinus lėšas nacionaliniu lygmeniu.

Abi galimybės (anuliovimo arba susigrąžinimo) turi pranašumų, trūkumų ir padarinių, į kuriuos valstybėms narėms siūloma atsižvelgti. Jeigu neteisėtos išlaidos anuliuojamos iš karto, atitinkama ES lėšų suma tampa laisva ir ją galima panaudoti kitiems veiksams, bet

valstybės narės nacionaliniam biudžetui tenka rizika, kad neteisėtai sumokėto viešojo finansavimo sumos gali nepavykti susigrąžinti iš paramos gavėjo. Jeigu anuliavimas atidedamas iki to laiko, kol suma bus faktiškai susigrąžinta iš paramos gavėjo, lieka mažiau laiko ES lėšoms panaudoti pakartotinai kitam (-iems) tinkamam (-iems) finansuoti veiksmui (-ams), bet, jeigu dotacijos nepavyktų susigrąžinti iš naudos gavėjo, nacionalinėje institucinėje ir teisinėje sistemoje išnaudojus visas susigrąžinimo galimybes, valstybė narė apsaugoma finansiškai.

Numatyta, kad susikaupusioms sumoms tais pačiais ataskaitiniais metais galima taikyti arba anuliavimo, arba susigrąžinimo galimybę: nors, anuliuoti sumą, valstybė narė paprastai imasi tolesnių veiksmų ir stengiasi susigrąžinti neteisėtai sumokėtą dotaciją ar jos dalį iš paramos gavėjo (įskaitant sumas, anuliuotas tarpinio mokėjimo paraiškoje arba atimtas iš sąskaitų, susijusių su einamaisiais ataskaitiniais metais), vėliau susigrąžintos sumos vis dėlto nederėtų vėl įtraukti į „susigrąžintas sumas“, nes taip nurodomos sumos būtų dubliuojamos ir apskaitomos dukart. Kai suma anuliuojama, tolesnis neteisėtos sumos susigrąžinimas iš paramos gavėjo yra nacionalinis klausimas.

Jeigu neteisėtos išlaidos paliekamos programoje, kol bus užbaigta anksčiau į patvirtintas sąskaitas įtrauktų išlaidų susigrąžinimo procedūra, programos institucijos pagal nacionalinės teisės aktus imsis veiksmų, kad faktiškai susigrąžintų neteisėtas sumas iš paramos gavėjo. Sumas iš paramos gavėjo galima susigrąžinti šiais būdais (juos galima derinti):

- paramos gavėjas grąžina neteisėtai gautą sumą programos institucijoms arba
- atliekama lėšų užskaita, t. y. susigrąžintina suma atimama iš paskesnės paramos gavėjui mokėtinos sumos.

3. VALSTYBIŲ NARIŲ PRIEVLĖ UŽKIRSTI KELIĄ PAŽEIDIMAMS, ĮSKAITANT SUKČIAVIMĄ, JUOS NUSTATYTI IR TAISYTI

Pagal BNR 72 straipsnio h punkte ir 122 straipsnio 2 dalyje išdėstytus bendruosius VKS principus valstybės narės yra atsakingos už pažeidimų, įskaitant sukčiavimą, prevencijos, nustatymo ir taisymo priemones ir už neteisėtai sumokėtų sumų susigrąžinimą kartu su visais delspinigiais.

BNR pateiktos tokios pažeidimų apibrėžtys:

- 2 straipsnio 36 dalyje apibrėžta, kad „pažeidimas“ yra bet koks įgyvendinant ESI fondus padarytas Sąjungos teisės ar nacionalinės teisės, susijusios su jos taikymu, pažeidimas dėl ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, kai nepagrįstas išlaidas įtraukus į Sąjungos biudžetą padaroma ar būtų padaryta žala Sąjungos biudžetui.
- 2 straipsnio 38 dalyje apibrėžta, kad „sisteminis pažeidimas“ yra bet koks pažeidimas, kuris gali būti pasikartojančio pobūdžio, kai ypač tikėtina, kad jis kartosis panašių rūšių veiksmų atveju, kuris padaromas dėl didelių trūkumų, susijusių su veiksmingu VKS veikimu, įskaitant dėl to, kad nebuvo nustatytos tinkamos procedūros pagal BNR ir konkrečiam fondui taikomas taisyklės.

BNR 126 straipsnio c punkte nustatyta, jog TvI yra atsakinga už patvirtinimą kartą per metus, kad sąskaitos yra išsamios, tikslios ir teisingos ir kad į sąskaitas įtrauktos išlaidos atitinka taikytiną teisę. Sąskaitos rengiamos už ataskaitinius metus, trunkančius nuo liepos 1 d. iki birželio 30 d. (išskyrus pirmuosius ataskaitinius metus, kurie trunka nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2015 m. birželio 30 d.).

3.1. Finansinių pataisų įgyvendinimas

Finansinės pataisos turėtų būti apskaičiuojamos remiantis atitinkamų išlaidų, deklaruotų tarpinėje (-ėse) mokėjimo paraiškoje (-ose) Komisijai, sumomis. ES finansavimas mažinamas remiantis atitinkama bendro finansavimo norma, taikoma prioritetinei krypčiai, pagal kurią deklaruotos išlaidos.

Laikantis principo, kad programos sąskaitos rengiamos už metus, reikia skirti finansinių pataisų, kurios daro poveikį a) anksčiau į patvirtintas sąskaitas įtrauktoms išlaidoms ir b) į einamųjų ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraišką įtrauktoms išlaidoms, įgyvendinimą. Kad jas būtų galima atskirti, valstybės narės įdiegta IT sistema reikės užtikrinti pakankamą audito seką pagal kiekvieną veiksmą ir kiekvienus ataskaitinius metus.

a) Pirmuoju atveju (sumos jau patvirtintos ankstesnėse sąskaitose) finansinės pataisos turi būti atliekamos paskesnių ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraiškoje, t. y. tais metais, kuriais nustatytas pažeidimas, kaip nustatyta BNR 139 straipsnio 10 dalyje.

Kaip paaiškinta šių gairių 2 skirsnyje, valstybė narė gali laukti, kol bus užbaigtos susigrąžinimo procedūros, tada neteisėtas išlaidas anuliuoti tarpinio mokėjimo paraiškoje Komisijai ir jas iki faktinio susigrąžinimo laikyti susigrąžintina suma.

b) Pagal BNR 126 straipsnio b punktą ir 137 straipsnio 1 dalį (kurie atitinka FR 63 straipsnio 5 dalies a punktą) TvI rengia kiekvienos veiksmų programos ir kiekvieno fondo sąskaitas. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad Komisijai teikiamose sąskaitose būtų patvirtintos tik teisėtos ir tvarkingos išlaidos. Todėl visas išlaidas, kuriose iki sąskaitų pateikimo nustatoma pažeidimų ir kurios buvo įtrauktos į ataskaitinių metų, kurių sąskaitos rengiamos, tarpinio mokėjimo paraišką, reikės grąžinti į Sąjungos biudžetą. Todėl antruoju atveju (išlaidos įtrauktos į ataskaitinių metų, kurių sąskaitos dar nepateiktos Komisijai, tarpinio mokėjimo paraišką) finansinė pataisa atliekama atitinkamas išlaidas anuliuojant tų pačių ataskaitinių metų paskesnėje tarpinio mokėjimo paraiškoje (įskaitant galutinę tarpinio mokėjimo paraišką) arba neteisėtą sumą atimant tiesiogiai iš sąskaitų.

Šiuo atžvilgiu svarbu atminti, kad patvirtintose sąskaitose negalima palikti jokios su ataskaitiniais metais susijusios neteisėtos sumos (todėl tuo metu, kai sąskaitos teikiamos, tokios sumos negalima laikyti susigrąžintina suma) ir tai, kad išlaidų, kurių teisėtumas ir tvarkingumas dar vertinamas pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį, patvirtinti negalima.

Neteisėtų išlaidų anuliuojimas tarpinio mokėjimo paraiškoje (įskaitant galutinę tarpinio mokėjimo paraišką) arba jų atėmimas iš sąskaitų laikomas galutiniu, o šios išlaidos neturėtų būti vėl įtraukiamos į bet kurių ataskaitinių metų bet kurių paskesnę tarpinio mokėjimo paraišką (išskyrus konkrečius atvejus, susijusius su Teisingumo Teismo ar kitų 10 skirsnyje nurodytų teismų sistemos institucijų sprendimais). Tačiau tais atvejais, kai atliekamas išlaidų, anksčiau įtrauktų į tarpinio mokėjimo paraišką, teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas, BNR 137 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė šias išlaidas atimti iš sąskaitų ir vėliau jas vėl pateikti Komisijai, jeigu būtų nustatyta, kad jos yra teisėtos ir tvarkingos.

BNR 137 straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos tik sąskaitoms (t. y. vertinamų išlaidų atskaitymas galimas tik sąskaitose, bet ne tarpinio mokėjimo paraiškose). Į paskesnių ataskaitinių metų mokėjimo prašymą šias išlaidas pakartotinai galima įtraukti tik tada, jeigu, vėliau nustatoma, kad sumos, kurių vertinimas buvo atliekamas ankstesnių sąskaitų pateikimo metu, yra teisėtos ir tvarkingos. Jeigu pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį atskaičiuotos išlaidos

vėliau įtraukiamos į tarpinio mokėjimo paraišką, TvI turėtų išsaugoti įrodymus, kuriais per auditą pakartotinį tų išlaidų įtraukimą būtų galima visapusiškai pagrįsti.

Jeigu likutinis bendras klaidų lygis (LBKL) viršija 2 proc. ir tam, kad AI galėtų parengti besąlyginę audito nuomonę dėl patvirtintų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo, VI ir TvI turėtų nuspręsti taikyti papildomą finansinę korekciją ekstrapoliuojant, kad LBKL būtų ne didesnis kaip 2 proc. Be to, TvI turi užtikrinti, kad šių papildomų ekstrapoliuotųjų pataisų sumos būtų tinkamai atimtos iš sąskaitų.

Nustatyti pažeidimai pagrindžiami galutinėmis kontrolės arba audito ataskaitomis. Jeigu iki sąskaitų pateikimo dienos prieštaravimų procedūra neužbaigiama (kontrolės arba audito ataskaitos projektas), gali būti laikoma, kad atitinkamos sumos „dar vertinamos“. TvI jas turėtų atimti iš sąskaitų, pasilikdama teisę tas išlaidas – jei vėliau bus nustatyta, kad jos teisėtos ir tvarkingos – vėl deklaruoti kitais ataskaitiniais metais. Kita vertus, siekdama sumažinti likutinę riziką, TvI šias sumas gali laikyti galutinėmis finansinėmis pataisomis¹.

3.2. Viešojo įnašo panaikinimas

Kai TvI nustato neteisėtų išlaidų ir nusprendžia jas atimti – anuliuoti arba susigrąžinti iš paskesnių tarpinių mokėjimų ir sąskaitų – valstybė narė pagal BNR 143 straipsnį turi priimti sprendimą dėl viešojo įnašo panaikinimo.

BNR 143 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės atlieka finansines pataisas, kurių reikia dėl veiksmuose arba veiksmų programose nustatytų pavienių ar sisteminių pažeidimų. Atliekant finansines pataisas panaikinamas visas veiksmui arba veiksmų programai skirtas viešasis įnašas arba jo dalis. Finansinės pataisos registruojamos ataskaitinių metų, kuriais priimamas ir įgyvendinamas sprendimas dėl panaikinimo, sąskaitose. Norėdamos pritaikyti proporcingą pataisą ir vėliau panaikinti viešąjį įnašą, valstybės narės atsižvelgia į pažeidimų pobūdį ir sunkumą ir fondų arba EJŖŽF finansinį nuostolį.

Pagal BNR 143 straipsnio 4 dalį panaikintas įnašas negali būti dar kartą panaudotas jokiam veiksmui, kuriam taikyta finansinė pataisa, arba, jei finansinė pataisa taikyta dėl sistemingo pažeidimo, – jokiam veiksmui, kuriam tas sistemingas pažeidimas turėjo poveikio.

3.3. Nesusigrąžinamos sumos

Remiantis KDR (visų pirma jo 1 straipsnio 1 dalimi ir 3 konstatuojamąja dalimi), jeigu valstybė narė mano, kad paramos gavėjui neteisėtai sumokėtos sumos, kuri anksčiau įtraukta į Komisijai pateiktas patvirtintas sąskaitas, susigrąžinti neįmanoma ir kad šios sumos nereikėtų grąžinti į Sąjungos biudžetą, TvI gali teikti Komisijai prašymą.

Todėl prašyme Komisijai dėl nesusigrąžinamų sumų gali būti nurodomos tik tos sumos, kurios jau buvo įtrauktos į anksčiau Komisijai pateiktas patvirtintas ataskaitas. Todėl bet kurie atskaitymai, atlikti prieš pateikiant patvirtintas sąskaitas, negali būti laikomi susigrąžintomis sumomis, o vėliau – nesusigrąžinamomis sumomis, jeigu jos susijusios su išlaidomis, įtrauktomis į konkrečių ataskaitinių metų, kurių sąskaitos rengiamos, galutinę tarpinio mokėjimo paraišką.

---

¹ Taip pat žr. atnaujintas Komisijos *gaires dėl metinės kontrolės ataskaitos ir audito nuomonės* (EGESIF 15_0002).

3.4. Atskleidimas sąskaitose

Visos tarpinio mokėjimo paraiškoje per ataskaitinius metus atliktos finansinės pataisos bus parodytos sąskaitose – įtrauktos į 2 priedėlį kaip anuliuotos arba susigrąžintos sumos².

Jeigu išlaidos jau patvirtintos ankstesnėse sąskaitose, valstybė narė gali nuspręsti palaukti, kol bus užbaigtos susigrąžinimo procedūros, tada neteisėtos sumos bus nurodomos sąskaitų 3 priedėlyje kaip ataskaitinių metų pabaigoje susigrąžintinos sumos. Laikantis KJR nustatyto modelio, informacija atskleidžiama pagal atitinkamų išlaidų deklaravimo ataskaitinius metus.

Jeigu neteisėtos išlaidos, įtrauktos į einamųjų ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraišką, nėra anuliuojamos tarpinio mokėjimo paraiškoje, TvI jas atims tiesiogiai iš sąskaitų, o atitinkama finansinė pataisa bus atskleista 8 priedėlyje (išlaidų sutikrinimas), skirtumas paaiškinus pastabų skiltyje. Rekomendacijos, kaip pildyti 8 priedėlį, pateiktos Komisijos gairių dėl sąskaitų rengimo, nagrinėjimo ir pripažinimo 6 skirsnyje³. Jeigu TvI neteisėtą sumą atima tiesiogiai iš sąskaitų ir nurodo 8 priedėlyje, paskesnėse tarpinio mokėjimo paraiškose nieko daryti nebereikia.

4. INFORMACIJOS APIE PER ATASKAITINIUS METUS ANULIUOTAS IR SUSIGRĄŽINTAS SUMAS TEIKIMAS (2 PRIEDĖLIS)

Informaciją prioriteto lygmeniu⁴ apie per ataskaitinius metus anuliuotas arba susigrąžintas sumas reikia pateikti Komisijai naudojant 2 priedėlyje pateiktą modelį taip, kaip parodyta šioje lentelėje:

Prioritetas	ANULIUOTOS SUMOS		SUSIGRĄŽINTOS SUMOS	
	Visa tinkama finansuoti išlaidų suma, įtraukta į mokėjimo prašymus	Atitinkamos viešosios išlaidos	Visa tinkama finansuoti išlaidų suma, įtraukta į mokėjimo prašymus	Atitinkamos viešosios išlaidos
	A	B	C	D
Prioritetas (regiono kategorija ir (arba) intervencinio veiksmo pobūdis (JUI), jei taikytina)	<code><type="Cu" input="M"></code>	<code><type="Cu" input="M"></code>	<code><type="Cu" input="M"></code>	<code><type="Cu" input="M"></code>

4.1. Paaiškinimai dėl 2 priedėlio A ir B skilčių

2 priedėlio skilties „anuliuotos sumos“ A ir B skiltyse reikia nurodyti anuliuotas sumas, atsižvelgiant į pirmiau 2 skirsnyje paaiškintą skirtumą tarp anuliovimo ir susigrąžinimo.

² Atskaitymai, kuriuos valstybė narė atlieka tarpinio mokėjimo paraiškose (t. y. atskaitymai, atlikti iki patvirtintų sumų deklaravimo Komisijai tarpinio mokėjimo paraiškoje), laikomi *ex ante* pataisomis. Šios pataisos negali būti įtraukiamos į 2 priedėlį, kuriame nurodomos anuliuotos ir susigrąžintos išlaidos, įtrauktos į ankstesnes tarpinio mokėjimo paraiškas.

³ EGESIF 15_0018, atnaujinta versija.

⁴ Priklausomai nuo skaičiavimo bazės, apskaičiuojant fondo įnašą bendro finansavimo normą prioritetingos krypties lygmeniu reikėtų taikyti visoms išlaidoms arba viešosios išlaidoms. Šiuo atžvilgiu reikėtų remtis finansavimo planu, galiojusiui teikiant atitinkamų ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraišką.

4.1.1. A skiltis

2 priedėlio A skiltyje nurodoma visa tinkamų finansuoti išlaidų suma, kuri buvo anuliuota per ataskaitinius metus tarpinio mokėjimo paraiškoje (įskaitant galutinę). **Sumos, kuri atimta TvI lygmeniu po galutinės tarpinio mokėjimo paraiškos pateikimo iki sąskaitų pateikimo Komisijai, 2 priedėlyje nurodyti nereikia**, tačiau tokiais atvejais 8 priedėlyje (priedėlis dėl išlaidų sutikrinimo) pastabų skiltyje reikia paaiškinti skirtumus⁵.

4.1.2. B skiltis

2 priedėlio B skiltyje nurodomas skaičius yra faktinių viešųjų išlaidų suma, atitinkanti visą tinkamų finansuoti išlaidų sumą (kaip apibrėžta BNR 2 straipsnio 15 dalyje). Kai kuriais atvejais (pvz., kai programa grindžiama tik viešosiomis išlaidomis), visą tinkamą finansuoti sumą gali sudaryti tik viešosios išlaidos, tokiu atveju visa tinkama finansuoti suma yra lygi viešosioms išlaidoms.

4.2. Paaiškinimai dėl 2 priedėlio C ir D skilčių

Skiltyje „susigražintos sumos“ reikia nurodyti per ataskaitinius metus susigražintas sumas, atsižvelgiant į šių gairių 2 skirsnyje paaiškintą skirtumą tarp anuliovimo ir susigražinimo.

4.2.1. C skiltis

C skiltyje nurodoma visa dėl susigražintų lėšų atimta tinkamų finansuoti išlaidų suma, kuri atitinka per ataskaitinius metus nustatytas ir susigražintas neteisėtas sumas. Tai bendra tam tikrų ataskaitinių metų suma.

4.2.2. D skiltis

Šioje skiltyje nurodyta „atitinkamų viešųjų išlaidų suma“ yra visa viešųjų išlaidų (ir ES, ir bendro finansavimo) suma.

5. INFORMACIJOS TEIKIMAS APIE PER ATASKAITINIUS METUS PAGAL BNR 71 STRAIPSNĮ SUSIGRAŽINTAS SUMAS – VEIKSMŲ TĘSTINUMAS (4 PRIEDĖLIS)

Prioritetas	SUSIGRAŽINTOS SUMOS	
	Visa tinkamų finansuoti išlaidų suma A	Atitinkamos viešosios išlaidos B
Prioritetas (regiono kategorija ir (arba) intervencinio veiksmo pobūdis (JUI), jei taikytina)	<type="Cu" input="M">	<type="Cu" input="M">

BNR 71 straipsnis susijęs su veikslių tęstinumo reikalavimu. Jeigu šio reikalavimo nesilaikoma, neteisėtai veiksmui sumokėtas sumas valstybė narė susigražina proporcingai laikotarpiui, kurio reikalavimai nebuvo įvykdyti. Informaciją apie sumas, susigražintas pagal 71 straipsnį, reikia pateikti Komisijai naudojant 4 priedėlyje pateiktą modelį ir jos neteikti 2

⁵ Taip pat žr. Komisijos gaires dėl sąskaitų rengimo, nagrinėjimo ir pripažinimo.

priedėlyje (susigražintos sumos turi būti nurodomos 2 priedėlyje arba 4 priedėlyje). Tačiau 2 priedėlyje nurodant anuliuojamas sumas ir 3 priedėlyje nurodant susigražintinas sumas taip pat reikėtų nurodyti neteisėtas sumas, susijusias su BNR 71 straipsniu (tokios numatytos anuliuoti ir susigražinti sumos neturėtų būti įtraukiamos į 4 priedėlį tik nurodant jau susigražintas sumas).

6. INFORMACIJOS APIE IKI ATASKAITINIŲ METŲ PABAIGOS SUSIGRAŽINTINAS SUMAS TEIKIMAS (3 PRIEDĖLIS)

Prioritetas	Visa tinkamų finansuoti išlaidų suma A	Atitinkamos viešosios išlaidos B
Prioritetas (regiono kategorija ir (arba) intervencinio veiksmo pobūdis (JUI), jei taikytina)	<type="Cu" input="M">	<type="Cu" input="M">

Informaciją prioriteto lygmeniu apie iki ataskaitinių metų pabaigos susigražintinas sumas reikia pateikti Komisijai naudojant 3 priedėlyje pateiktą modelį.

Sumos, nurodomos kaip susigražintinos (dar vadinama „sumos, kurių susigrąžinimas vyksta“), yra susijusios su ankstesnėse sąskaitose patvirtintomis sumomis, kurias paramos gavėjams nurodyta sugražinti, bet kurių paramos gavėjai ataskaitinių metų pabaigoje dar nėra grąžinę.

Taigi, informacija apie iki ataskaitinių metų pabaigos susigražintinas sumas yra atskira nuo informacijos apie 2 priedėlyje nurodomas sumas (per ataskaitinius metus anuliuotas ir susigražintas sumas) ir 4 priedėlyje nurodomas sumas (per ataskaitinius metus pagal BNR 71 straipsnį (veiksmų tęstinumas) susigražintas sumas), taip pat iš sąskaitų atimtas ir 8 priedėlyje nurodomas sumas.

3 priedėlyje nurodoma informacija surenkama iš TvI skolininkų knygos. Ji atspindi padėtį ataskaitinių metų pabaigoje. Dėl audito sekos susigražintinas sumas reikia suskirstyti pagal ataskaitinius metus.

6.1. Paaiškinimai dėl 3 priedėlio A skilties

3 priedėlio A skiltyje susumuojama visa susigražintinių tinkamų finansuoti išlaidų suma. Tai reiškia, kad sumos, ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais nurodytos kaip sumos, kurių susigrąžinimas vyksta, einamaisiais ataskaitiniais metais turėtų būti vėl priskirtos prie sumų, kurių susigrąžinimas vyksta (t. y. prie susigražintinių sumų), nebent tos sumos buvo susigražintos (tokiu atveju jas reikėtų nurodyti 2 priedėlyje⁶ kaip susigražintas sumas), arba jos yra nesusigražinamos (tokiu atveju jas reikėtų nurodyti kaip nesusigražinamas sumas 5 priedėlyje).

Kai nacionalinės institucijos nacionalinėje institucinėje ir teisinėje sistemoje išnaudoja visas susigrąžinimo galimybes, susigražintinos sumos laikomos nesusigražinamomis. Jeigu taip nutinka, šias nesusigražinamas sumas reikėtų nurodyti nebe 3 priedėlyje kaip iki ataskaitinių metų pabaigos susigražintinas sumas, bet kaip iki ataskaitinių metų pabaigos nesusigražinamas sumas (5 priedėlyje, žr. 7 skirsnį).

⁶ Arba 4 priedėlyje, jeigu taikomas BNR 71 straipsnis).

6.2. Paaiškinimai dėl 3 priedėlio B skilties

3 priedėlio B skiltyje nurodyta „atitinkamų viešųjų išlaidų suma“ yra atitinkama viešųjų išlaidų (ir ES, ir bendro finansavimo) suma.

7. INFORMACIJOS APIE IKI ATASKAITINIŲ METŲ PABAIGOS NESUSIGRAŽINAMAS SUMAS TEIKIMAS (5 PRIEDĖLIS)

Prioritetas	NESUSIGRAŽINAMOS SUMOS		
	Visa tinkamų finansuoti išlaidų suma A	Atitinkamos viešosios išlaidos B	Pastabos (privalomos) C
Prioritetas (regiono kategorija ir (arba) intervencinio veiksmo pobūdis (JUI), jei taikytina)	<type="Cu" input="M">	<type="Cu" input="M">	<type="S" maxlength="1500" input="M">

Informaciją prioriteto lygmeniu apie iki ataskaitinių metų pabaigos nesusigražinamas sumas, **susijusias su paramos gavėjams neteisėtai sumokėtomis sumomis, kurios buvo patvirtintos ankstesnėse Komisijai pateiktose sąskaitose**, reikia pateikti Komisijai naudojant 5 priedėlyje pateiktą modelį. Nurodant šias sumas, skirtingų metų sumos nesumuojamos. Tai reiškia, kad ankstesnėse sąskaitose jau nurodytų nesusigražinamų sumų nebereikėtų įtraukti į einamojo ataskaitinio laikotarpio sąskaitas, nes jos jau užskaitytos ankstesnių metų sąskaitose (daugiau informacijos pateikta 8 skirsnyje).

Kalbant apie 5 priedėlyje nurodomas nesusigražinamas sumas, valstybė narė yra atsakinga už atitinkamos sumos sugražinimą į Sąjungos biudžetą, nebent iki vasario 15 d. KDR nustatyta tvarka pateikia Komisijai prašymą leisti, kad iš Sąjungos biudžeto būtų padengta jam tenkanti finansinių padarinių dalis. Atitinkamos valstybės narės prašymu Komisija gali išimties tvarka terminą pratęsti iki kovo 1 d.

Kaip nurodyta 5 priedėlyje, pastabas pateikti paskutinėje skiltyje yra privaloma. Į šią skiltį rekomenduojama įtraukti informaciją apie visą nesusigražinamą sumą prioriteto lygmeniu, kurią, valstybės narės nuomone, reikėtų padengti iš Sąjungos biudžeto. Taip pat galima pateikti papildomas pastabas prašymui pagrįsti.

Informacija apie nesusigražinamas sumas prioriteto lygmeniu 5 priedėlyje teikiama tik susipažinti, tuo valstybės narės neatleidžiamos nuo prievolės gražinti nesusigražinamą ES įnašą į Sąjungos biudžetą. Norėdamos pateikti prašymą Komisijai leisti nesusigražinamų sumų negražinti į Sąjungos biudžetą, valstybės narės privalo pradėti atskirą lygiagrečią procedūrą, kurios taisyklės išdėstytos KDR (žr. 8 skirsnį).

8. REKOMENDACIJOS DĖL SĄSKAITŲ SUDARYMO

8.1. Bendrosios pastabos

8.1.1. Informacija, kurią reikia teikti prioriteto lygmeniu

Visos į sąskaitų priedėlius įrašomos sumos sumuojamos kiekvieno prioriteto lygmeniu ir, jei taikytina, pagal regionų kategoriją ir (arba) JUI intervencinio veiksmo pobūdį.

8.1.2. Reikalaujamas formatas

Visi skaičiai nurodomi euro, ne daugiau kaip šimtųjų dalių tikslumu.

8.1.3. Valiutos kursas, kurį turi taikyti euro zonai nepriklausančios šalys

Vadovaujantis BNR 133 straipsniu, valstybės narės, kurios mokėjimo paraiškos pateikimo metu nėra įsivedusios euro kaip savo valiutos, nacionaline valiuta patirtas išlaidas konvertuoja į euro. Tos sumos konvertuojamos į euro taikant Komisijos mėnesinį buhalterinį valiutos kursą, galiojantį tą mėnesį, kai teigiamos išlaidos buvo įtrauktos į atitinkamos programos TvI sąskaitas.

Kai euro tampa valstybės narės valiuta, 1 dalyje nustatyta konvertavimo tvarka toliau taikoma visoms išlaidoms, į TvI sąskaitas įtrauktoms iki fiksuoto nacionalinės valiutos ir euro perskaičiavimo kurso įsigaliojimo datos.

ETB programų išlaidas, patirtas kita valiuta nei euro, paramos gavėjai konvertuoja į euro, taikydami Komisijos mėnesinį buhalterinį valiutos kursą, galiojantį tą mėnesį, kai tokios išlaidos buvo patirtos, pateiktos patikrinti arba nurodytos pagrindiniam paramos gavėjui (daugiau informacijos pateikta Reglamento (ES) Nr. 1299/2013 28 straipsnyje).

8.1.4. Su pažeidimais nesusijusios korekcijos

Dėl techninių priežasčių arba kanceliarinių klaidų daromos korekcijos, kurios nesusijusios su pažeidimais, nėra laikomos finansinėmis pataisomis, todėl jų nereikėtų įtraukti į teikiamą informaciją apie anuliuotas ir susigrąžintas išlaidas, sumas, kurių susigrąžinimas vyksta, ir nesusigrąžinamas sumas. Tačiau TvI apskaitos sistemoje bus saugoma pakankama audito seka patikrinimo ir sutikrinimo tikslais.

Jeigu tokios neteisingos sumos buvo įtrauktos į ataskaitinių metų, kurių sąskaitos rengiamos, galutinę tarpinio mokėjimo paraišką, atitinkamas neigiamas korekcijas reikia atimti iš sąskaitų ir nurodyti 8 priedėlyje, kad išlaidas būtų galima sutikrinti.

Pagal bendrą taisyklę neigiamas korekcijas, dėl kurių galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje deklaruotos išlaidos sumažėja, galima atlikti sąskaitose. Tačiau teigiamas korekcijas reikėtų atlikti paskesnėje (paskesnių ataskaitinių metų) tarpinio mokėjimo paraiškoje, o ne sąskaitose.

8.1.5. Per ataskaitinius metus anuliuotų, susigrąžintinių ir susigrąžintų sumų suskaidymas pagal išlaidų deklaravimo ataskaitinius metus (2, 3 ir 4 priedėliai)

Pagal TvI lygmeniu saugomus apskaitos įrašus turėtų būti galima faktiškai laikinai sutikrinti visas KĮR VII priedo priedėliuose nurodytas sumas.

Kalbant apie laikiną sutikrinimą, TvI turėtų galėti neteisėtas išlaidas susieti su atitinkamais ataskaitiniais metais. Pavyzdžiui, jeigu N+1 ataskaitiniais metais VI anuliuoja arba susigrąžina išlaidas, kurios buvo patvirtintos N ataskaitinių metų sąskaitose, susijusias neteisėtas išlaidas reikėtų nurodyti N+1 ataskaitinių metų sąskaitose prie taisyčių N ataskaitinių metų sumų (žr. detalesnes lenteles „Per ataskaitinius metus anuliuotų ir susigrąžintų sumų išskyrimas pagal atitinkamų išlaidų deklaravimo ataskaitinius metus“).

8.1.6. *Dėl AI veiksmų audito pagal BNR 127 straipsnio 1 dalį ištaisyty sumų atskleidimas*

Kai TvI pildo 2, 3, 4 ir 8 priedėlius, iš jos reikalaujama atskleisti sumas, kurios buvo taisyty dėl AI veiksmų audito pagal BNR 127 straipsnio 1 dalį.

Kad būtų laikomasi Komisijos *gairių dėl metinės kontrolės ataskaitos ir audito nuomonės* (EGESIF_15_0002 su pakeitimais)⁷ ir kad audito seka būtų pakankama tam, kad AI galėtų apskaičiuoti likutinį bendrą klaidų lygį, į sumas, kurias reikia nurodyti dėl veiksmų audito, įtraukiamos atskiros pataisos (susijusios su atskirais audituotais veiksmais), ekstrapoliuotos pataisos (kuriomis siekiama sumažinti AI nustatytą riziką, kad ji būtų nereikšminga), o taip pat valstybės narės taikytos finansinės pataisos, kurias valstybė narė pritaikė po to, kai AI parengė savą imtį, jei tokiomis pataisomis siekiama sumažinti riziką, kurią kelia AI bendras klaidų lygis⁸.

8.1.7. *Visa suma ir viešosios sumos*

Pildydama KJR VII priedo priedėlius, TvI visada nurodo visą sumą ir viešąsias sumas (net jei skaičiavimo bazė yra viešosios išlaidos, TvI turėtų visada deklaruoti visą išlaidų sumą). Jeigu kurioje nors skiltyje trūksta duomenų, sąskaitų pripažinimas Komisijoje gali užtrukti.

8.1.8. *Palūkanos*

Pagal BNR 122 straipsnio 2 dalį valstybės narės susigrąžina neteisėtai sumokėtas sumas kartu su visais delspinigiais. Delspinigius paprastai reikalaujama sumokėti tada, kai lėšos gražinamos po įsakyme sugrąžinti lėšas nurodyto termino. Dėl pavėluoto mokėjimo mokamus delspinigius reikėtų pridėti prie susigrąžintų sumų.

8.2. Sumų, susijusių su mokėjimo paraiškomis, teiktomis per ataskaitinius metus, atėmimas iš sąskaitų

Sumų, kurios buvo įtrauktos į ataskaitinių metų galutinę tarpinio mokėjimo paraišką, teisėtumas ir tvarkingumas gali būti vertinamas po galutinės tarpinio mokėjimo paraiškos pateikimo iki sąskaitų išsiuntimo N m. vasario 15 d.

a) Jeigu teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas *užbaigtas* iki sąskaitų išsiuntimo Komisijai (N m. vasario 15 d.), galimi šie scenarijai:

- jeigu patvirtinama, kad sumos tinkamos finansuoti, jas galima patvirtinti sąskaitose;
- jeigu nustatoma, kad (kai kurios) sumos netinkamos finansuoti, jas reikėtų atimti iš sąskaitų ir, apskaičiuojant likutį, į jas neatsižvelgti. Tokios atimtos sumos (t. y. galutinės finansinės pataisos) bus atskleidžiamos 8 priedėlyje (išlaidų sutikrinimas), o pastabų skiltyje bus pateikti paaiškinimai;

b) Jeigu teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas *neužbaigtas* (plg. BNR 137 straipsnio 2 dalį) iki sąskaitų išsiuntimo Komisijai (N m. vasario 15 d.), šias sumas reikėtų atimti iš sąskaitų ir dėl

---

⁷ Žr. gairių IV.4 skirsnį.

⁸ Tipinis pavyzdys būtų pataisos, pritaikytos VI atlikus papildomą darbą siekiant tiksliai nustatyti sisteminę klaidą, kurią iš pradžių nustatė AI atlikdama veiksmų auditus.

to apskaičiuojant likutį į jas neatsižvelgti. Tokios atimtos sumos bus atskleidžiamos 8 priedėlyje (išlaidų sutikrinimas), o pastabų skiltyje bus pateikti paaiškinimai.

Remiantis vertinimo rezultatais, galimi šie du scenarijai:

- jeigu nustatoma, kad sumos yra tinkamos finansuoti, jas galima įtraukti į tarpinio mokėjimo paraišką paskesniais ataskaitiniais metais pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį;
- jeigu nustatoma, kad sumos netinkamos finansuoti, nieko daryti nebereikia.

Daugiau rekomendacijų šiuo klausimu, įskaitant dėl veiksmų nebaigtų auditų ir kontrolės priemonių atveju, pateikta Komisijos gairėse dėl metinės kontrolės ataskaitos ir audito nuomonės (EGESIF_15_0002) su pakeitimais ir Gairėse dėl sąskaitų rengimo, nagrinėjimo ir pripažinimo (EGESIF_15_0018) su pakeitimais.

Sutikrinimo tikslu ir siekiant turėti tinkamą audito seką, kad AI galėtų apskaičiuoti likutinį bendrą klaidų lygį, TvI rekomenduojama 8 priedėlio G skiltyje atskirti sumas, atimtas iš sąskaitų kaip finansinės pataisos (t. y. pirmiau nurodytas a atvejis), ir sumas, išskaičiuotas pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį (t. y. pirmiau nurodytas b atvejis).

8.3. Sumų anuliavimas nustačius, kad jos neteisėtos, po sąskaitų pateikimo

Pagal BNR 139 straipsnio 10 dalį valstybės narės gali po sąskaitų pateikimo nustatytas neteisėtas sumas pakeisti kitomis, nebent Komisija arba Europos Audito Rūmai pirmiau už valstybę narę nustato didelių faktinio VKS veikimo trūkumų. Tada bus taikomos BNR 144 ir 145 straipsnių nuostatos dėl finansinių pataisų.

Vienų išlaidų pakeitimas kitomis reglamentuojamas BNR 143 straipsnio nuostatomis.

Pavyzdžiui, jeigu valstybė narė nustato pažeidimą 2017 m. kovo mėn. (išlaidose, kurios patvirtintos 2015 07 01–2016 06 30 ataskaitiniu laikotarpiu), o sąskaitos jau pateiktos 2017 m. vasario 15 d., valstybė narė turėtų imtis šių taisomųjų veiksmų:

1. valstybės narės privalo anuliuoti lygiavertę išlaidų sumą paskesnėje tarpinio mokėjimo paraiškoje (pvz., 2017 m. birželio mėn.) ir vietoj jos gali įtraukti naujas tvarkingas išlaidas.
2. Atitinkamose sąskaitose (2016 07 01–2017 06 30) šias pataisas reikia atitinkamai atspindėti (atitinkamai 2 priedėlyje nurodyti anuliuotą neteisėtą ankstesnių ataskaitinių metų sumą ir 1 priedėlyje nurodyti tinkamas finansuoti išlaidas).

Panašus pavyzdys būtų atvejis, kai valstybė narė pasinaudoja susigrąžinimo galimybėmis, kaip parodyta toliau 8.4 skirsnyje.

8.4. Sumų susigrąžinimas nustačius, kad jos neteisėtos, po sąskaitų pateikimo

Pavyzdys. Atitinkamos išlaidos įtrauktos į 2017 m. vasario mėn. pateiktą 2015 07 01–2016 06 30 finansinių metų sąskaitų 1 priedėlį

a) Jeigu suma, kuri anksčiau buvo patvirtinta Komisijai teiktose sąskaitose, susigrąžinama (pvz., 2017 m. rugsėjo mėn.), ją reikėtų atimti iš paskesnės mokėjimo paraiškos (pvz., 2017 m. gruodžio mėn.) ir nurodyti atitinkamo ataskaitinio laikotarpio, per kurį suma susigrąžinta (2017 07 01–2018 06 30 laikotarpio, jo sąskaitos turi būti pateiktos iki 2019 02 15), 2 priedėlyje.

b) Jeigu sumą vis dar reikia susigrąžinti (pvz., 2018 06 30 duomenimis), ją reikėtų nurodyti ataskaitinio laikotarpio, per kurį nustatyta, kad sumą reikia susigrąžinti (2017 07 01–2018 06 30 laikotarpio, jo sąskaitos turi būti pateiktos iki 2019 02 15), sąskaitų 3 priedėlyje. Jeigu sumos susigrąžinimas neužbaigiamas kelis ataskaitinius laikotarpius iš eilės, ją reikėtų pakartotinai deklaruoti kiekviename sąskaitų rinkinyje.

c) Jeigu, nacionalinėje institucinėje ir teisinėje sistemoje išnaudojus visas lėšų susigrąžinimo galimybes (žr. pirmiau b scenarijų), lėšų neįmanoma susigrąžinti ir ta suma laikoma nesusigrąžinama (pvz., 2018 m. kovo mėn. duomenimis), ją reikėtų deklaruoti ataskaitinio laikotarpio, kuriuo nustatyta, jog lėšos nesusigrąžinamos (2017 07 01–2018 06 30 laikotarpio, jo sąskaitos turi būti pateiktos iki 2019 02 15), 5 priedėlyje. Galimi tokie nesusigrąžinamų sumų įvertinimo Komisijoje rezultatai:

- nesusigrąžinama suma negražinama į Sąjungos biudžetą, nes Komisija padarė išvadą, jog valstybės narės kaltės arba aplaidumo nėra (žr. toliau 9 skirsnyje išdėstytas sąlygas ir procedūras, skirtas nustatyti, ar valstybės narės turi gražinti nesusigrąžinamas sumas);

- arba jeigu nesusigrąžinama suma turi būti padengta iš valstybės narės biudžeto, ją reikėtų anuliuoti valstybės narės teikiamoje kitoje tarpinio mokėjimo paraiškoje (pvz., 2018 m. gruodžio mėn.) ir nurodyti atitinkamų sąskaitų (2018 07 01–2019 06 30 laikotarpio sąskaitų, jas reikia pateikti iki 2020 02 15) 2 priedėlyje (anuliuotos sumos).

Valstybė narė gali reikalauti sumokėti delspinigius, jei lėšos gražinamos po įsakyme gražinti lėšas nurodyto termino. Tokius delspinigius reikėtų pridėti prie sumos, atimamos iš Komisijai deklaruotų išlaidų.

9. NUSTATYMAS, AR VALSTYBĖS NARĖS TURI GRAŽINTI NESUSIGRAŽINAMAS SUMAS

KDR išdėstytos sąlygos ir procedūros, skirtos nustatyti, ar valstybės narės turi gražinti nesusigrąžinamas sumas: jeigu valstybė narė mano, kad paramos gavėjui neteisėtai sumokėta suma, anksčiau įtraukta į Komisijai pateiktas patvirtintas sąskaitas, yra nesusigrąžinama, ir padaro išvadą, kad ši suma neturėtų būti gražinta į Sąjungos biudžetą, TvI Komisijai teikia prašymą. Tokius prašymus galima teikti tik dėl anksčiau Komisijai pateiktose sąskaitose patvirtintų sumų.

TvI prašymus privalo teikti kiekvieno veiksmo lygmeniu ir dėl kiekvienų ataskaitinių metų minėto KDR priede nustatytu formatu iki vasario 15 d. per SFC 2014 sistemą (t. y. iki to paties termino, kuris taikomas sąskaitoms pateikti).

Kai toks prašymas bus gautas SFC sistemoje, Komisijos tarnybos peržiūrės kiekvieną į lentelę įtrauktą atvejį, kartu atsižvelgdamos į ypatingas aplinkybes ir į valstybės narės institucinę bei teisinę sistemą. KDR išvardyti valstybės narės kaltės arba aplaidumo požymiai. Šis sąrašas tik orientacinis, ne baigtinis. KDR nurodyta, kad galima atsižvelgti ir į kitus, į sąrašą neįtrauktus, kriterijus, jei jie yra kaltės arba aplaidumo požymiai.

Atlikusi šį vertinimą, iki metų, kuriais pateiktos sąskaitos, gegužės 31 d. Komisija:

- a) raštu paprašys valstybės narės pateikti papildomos informacijos apie administracines ir teisines priemones, kurių imtasi siekiant susigrąžinti paramos gavėjams neteisėtai išmokėtą Sąjungos įnašą, arba
- b) raštu informuos valstybę narę apie ketinimą tęsti susigrąžinimo procedūrą.

Jeigu Komisija iki gegužės 31 d. nesiima nei vieno, nei kito, valstybė narė Sąjungos įnašo neturi gražinti.

Gegužės 31 d. terminas netaikomas prieš bankrotą įvykdytiems pažeidimams arba įtariamo sukčiavimo atvejams.

Valstybė narė į Komisijos prašymą pateikti informacijos atsako per tris mėnesius, o jei valstybė narė prašytos informacijos nepateikia, Komisija tęsia vertinimą pagal turimą informaciją.

Per tris mėnesius po to, kai gavo valstybės narės atsakymą, arba, jei atsakymo iki termino negauna, Komisija valstybei narei praneša, ar padarė išvadą, jog valstybė narė turėtų grąžinti Sąjungos įnašą, ir išdėsto jos išvadą pagrindžiančius argumentus, taip pat paprašo valstybės narės per du mėnesius pateikti savo pastabas.

Per šešis mėnesius nuo termino valstybės narės pastaboms pateikti Komisija užbaigia savo vertinimą ir, jei padaro išvadą, kad valstybė narė privalo grąžinti Sąjungos įnašą, priima sprendimą.

Apskaičiuojant valstybės narės kompensuotiną Sąjungos įnašą, taikoma kiekvieno prioriteto lygmens bendro finansavimo norma, nustatyta teikiant prašymą galiojusiame finansavimo plane. Jeigu nesusigražinama suma turi būti dengiama iš valstybės narės biudžeto, šią sumą reikėtų anuliuoti valstybės narės teikiamoje kitoje mokėjimo paraiškoje.

10. SUMOS, KURIŲ VALSTYBĖ NARĖ NUSPRENDŽIA NESUSIGRAŽINTI IR KURIOS NEVIRŠIJA 250 EUR FONDŲ IR EJRŽF ĮNAŠO

Dėl sumų, kurios neviršija 250 EUR fondų ir EJRŽF įnašo (arba kitokios sumos, jeigu valstybė narė taiko žemesnę slenkstinę ribą), kurių valstybė narė nusprendžia nesusigražinti, Komisijai pagal KDR jokios informacijos teikti nereikia.

250 EUR slenkstinę ribą reikia apskaičiuoti pagal veiksmą (vadovaujantis BNR 2 straipsnyje pateikta apibrėžtimi) ir ataskaitinius metus.

Vadinasi, jei suma neviršija 250 EUR fondų ir EJRŽF įnašo, Komisija galimos valstybės narės kaltės arba aplaidumo pagal KDR nevertins.

Sumų, kurios neviršija 250 EUR fondų ir EJRŽF įnašo, nereikia grąžinti į Sąjungos biudžetą (taigi jų nereikia atimti iš patvirtintų sumų).

ETB programose dalyvaujančios valstybės narės ir trečiosios šalys nusprendžia, kad nei pagrindinis paramos gavėjas, nei programos VI neprivalo grąžinti neteisėtai sumokėtos sumos, kuri neviršija 250 EUR fondų ir EJRŽF įnašo, neskaitant palūkanų.

11. NUSTATYTŲ PAŽEIDIMŲ TVARKYMO SĄSKAITOSE TVARKOS APIBENDRINIMAS

Apibendrinant pirmiau išdėstytus skirsnius, nustatytos neteisėtos ir galimai neteisėtos sumos turėtų būti laikomos:

Nustatytais pažeidimais (t. y. atitinkamų institucijų nustatytais pažeidimais, įskaitant galutinėse kontrolės arba audito ataskaitose atskleistus pažeidimus):

1. Su išlaidomis, kurios buvo patvirtintos per konkrečius ataskaitinius metus, susijusių pažeidimų, nustatytų iki galutinės tarpinio mokėjimo paraiškos pateikimo, sumas reikėtų tvarkyti kaip 1) anuliuotas sumas, todėl jomis reikėtų mažinti galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje deklaruojamas išlaidas ir tada jas nurodyti 2 priedėlyje, arba 2) reikėtų atimti tiesiogiai iš sąskaitų (atspindint 1 priedėlyje) ir nurodyti 8 priedėlyje.

2. Su išlaidomis, kurios buvo patvirtintos per konkrečius ataskaitinius metus, susijusių pažeidimų, nustatytų po galutinės tarpinio mokėjimo paraiškos pateikimo, bet iki sąskaitų pateikimo, sumą reikėtų atimti iš sąskaitų (t. y. mažinti 1 priedėlyje nurodytas išlaidas) ir tai paaiškinti 8 priedėlyje. Nei 2 priedėlyje, nei paskesnių ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraiškose daugiau nieko daryti nebereikia.

3. Pažeidimų, nustatytų po sąskaitų pateikimo, sumas galima tvarkyti kaip anuliuotas arba susigražintas sumas paskesnėje tarpinio mokėjimo paraiškoje ir reikėtų nurodyti ataskaitinių metų, kuriais sumos atimamos, 2 priedėlyje.

Visos pirmiau nurodytos pataisos laikomos galutinėmis. Todėl atimtos išlaidos negali būti vėl įtraukiamos į bet kurią paskesnę tarpinio mokėjimo paraišką Komisijai (nei einamųjų, nei vėlesnių ataskaitinių metų). Išimtiniais atvejais Teisingumo Teismui (arba kitai teismų sistemos institucijai) priėmus sprendimą, kuriuo ginčijamas finansinės pataisos taikymo turinys, ir atsižvelgiant į jo poveikį atitinkamų išlaidų teisėtumui ir tvarkingumui, nacionalinės institucijos gali nuspręsti į paskesnę mokėjimo paraišką vėl įtraukti anksčiau atimtas išlaidas, kurios buvo nurodytos kaip finansinė pataisa⁹.

Sumomis, kurios dar vertinamos (t. y. galimos neteisėtos konkrečių ataskaitinių metų išlaidos, kurių teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas dar nėra baigtas):

Atsižvelgiant į tai, kad:

- pagal BNR 126 straipsnio c punkto nuostatas reikalaujama, kad sąskaitose vieną kartą per metus būtų patvirtinama, kad, be kita ko, į sąskaitas įtrauktos išlaidos atitinka taikytiną teisę, ir
- BNR 137 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl išlaidų, kurios neįtraukiamos į sąskaitas, nes nėra baigtas jų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas, yra susijusios su sąskaitomis,

galimi pažeidimai gali būti laikomi sumomis, kurios dar vertinamos, tik sąskaitų lygmeniu (bet ne tarpinio mokėjimo paraiškų lygmeniu).

Todėl galimo pažeidimo, susijusio su konkrečių ataskaitinių metų išlaidomis, atveju valstybė narė turi galimybę a) anuliuoti susijusias išlaidas tarpinio mokėjimo prašyme (šis atėmimas yra galutinis) arba b) palikti šias išlaidas tarpinio mokėjimo prašyme iki sąskaitų ir tada jas atimti atlikdama vertinimą pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį.

---

⁹ Pavyzdys. Nacionalinio teismo sprendimas, kuriame aiškinama nacionalinė tinkamumo finansuoti taisyklė, kai toks aiškinimas skiriasi nuo VI, TvI ir (arba) AI aiškinimo, todėl vėliau pakeičiama išvada dėl atitinkamų išlaidų tinkamumo finansuoti.